

**01 лютого 2024 року  
14.30 год.**

## **Зимові педагогічні студії 2024**

**ДСБСО та модельні  
програми.**

**Характеристика  
модельних програм.**

**Критерії вибору  
модельної програми.  
Навчально-методичне  
забезпечення та вибір  
підручників»**



**Альона Дідик  
директор КУ «ЦПРПП ВМР»  
(067) 8586159  
didyk@galaxy.vn.ua**

# ПРО ЩО ПОСПІЛКУЄМОСЬ?

- Державний стандарт базової середньої освіти
- Модельні навчальні програми з біології: критерії вибору
- Урок географії в НУШ

# ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Державний стандарт базової середньої освіти

Модельні навчальні програми/навчальні програми

Підручники, посібники

Методичні рекомендації

? Календарно-тематичний план

? Індивідуальна траєкторія професійного розвитку

? Конспект навчального заняття/уроку

# ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ

(визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей школярів впродовж навчання)



**З 1 вересня 2022 року  
застосовується**

**Державний стандарт  
базової середньої  
освіти (постанова  
КМУ від 30 вересня  
2020 р. № 898)**

**З 1 вересня 2024 року  
буде застосовуватись в 7 класах**

# ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ

## 2 ЦИКЛИ НАВЧАННЯ

Адаптаційний  
5-6 клас

Базового предметного навчання  
7-9 клас

9 освітніх галузей



МІНІСТЕРСТВО  
ОСВІТИ І НАУКИ  
УКРАЇНИ



мовно-літературна



математична



природнича



технологічна



інформатична



соціальна і  
здоров'язбережувальна



громадянська  
та історична



мистецька



фізична культура



# ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАР Т

## Основні компетентності, які формує базова середня освіта



МІНІСТЕРСТВО  
ОСВІТИ І НАУКИ  
УКРАЇНИ

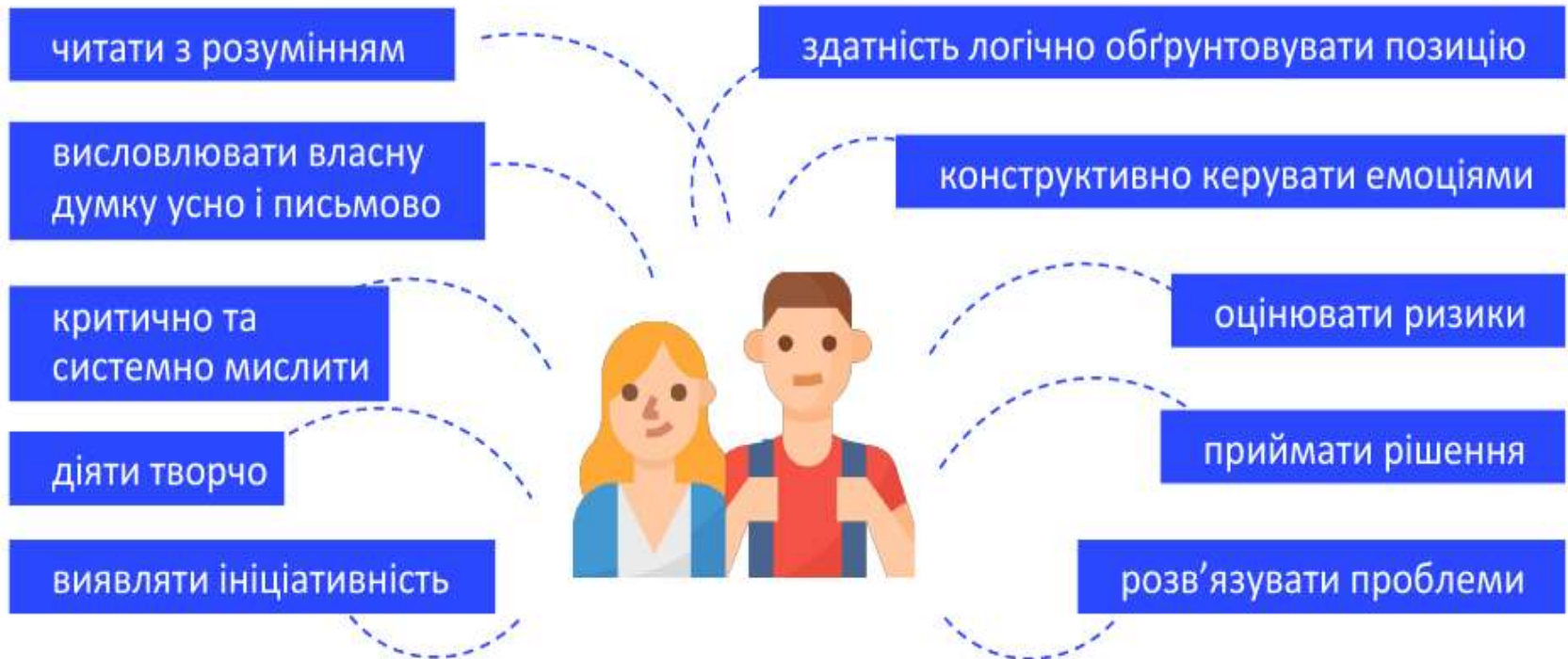
- 1 Вільне володіння державною мовою
- 2 Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами
- 3 Математична компетентність
- 4 Компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій
- 5 Інноваційність
- 6 Екологічна компетентність
- 7 Інформаційно-комунікаційна компетентність
- 8 Навчання впродовж життя
- 9 Громадянські та соціальні компетентності
- 10 Культурна компетентність
- 11 Підприємливість і фінансова грамотність

# ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАР Т

Спільні для всіх компетентностей наскрізні вміння



МІНІСТЕРСТВО  
ОСВІТИ І НАУКИ  
УКРАЇНИ



Вони формуються на всіх інтегрованих курсах або предметах

# СВІДОЦТВО ДОСЯГНЕНЬ

№ з/п	Характеристика результатів навчання	Сформовано (√) Формується
1.	Виявляє інтерес до навчання	
2.	Виявляє розуміння прочитаного	
3.	Висловлює власну думку	
4.	Критично та системно мислить	
5.	Логічно обґрунтовує власну позицію	
6.	Діє творчо	
7.	Виявляє ініціативу в процесі навчання	
8.	Конструктивно керує емоціями	
9.	Оцінює ризики	
10.	Самостійно приймає рішення	
11.	Розв'язує проблеми	
12.	Співпрацює з іншими	





# БАЗОВІ ЗНАННЯ ГЕОГРАФІЧНИЙ СКЛАДНИК

- географія як наука;
- роль географічної освіти у життєдіяльності людини;
- Земля на географічній карті;
- географічні інформаційні системи;
- Земля як геосистема, рівні геосистем;
- географічні наслідки параметрів і рухів Землі;
- географічна оболонка;
- антропосфера;
- взаємозв'язок процесів у літосфері, гідросфері, атмосфері, біосфері, антропосфері;
- природні комплекси;
- ресурсний потенціал оболонок Землі, сучасні аспекти його використання;
- глобальні проблеми людства.

# Типовий навчальний план для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою (нова )

Освітня галузь	Орієнтовний перелік предметів та галузевих інтегрованих курсів	Рекомендована кількість годин на тиждень у класах					Орієнтовний перелік міжгалузевих інтегрованих курсів
		5	6	7	8	9	
Мовно-літературна							<p>Міжгалузеві інтегровані курси*</p> <p>Робототехніка. 5-9 клас</p> <p>STEM. 5-9 клас</p> <p>Драматургія і театр. 5-9 клас</p> <p>Фізика та основи техніки. 7-9 клас</p> <p>Економіка і право. 9 клас</p> <p>Включаються до навчального плану освітньої програми за вибором закладу освіти у межах загальної кількості годин, визначених типовим навчальним планом</p> <p>*Кількість навчальних годин на вивчення міжгалузевих інтегрованих курсів визначає заклад освіти з урахуванням навчального</p>
Математична							
Природнича	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»*/ Інтегрований курс «Довкілля»*	2	2	-	-	-	
	Біологія	-	-	2,5	2,5	2,5	
	Географія	-	2	2	2	1,5	
	Фізика	-	-	2	2	3	
	Хімія	-	-	1	2	2,5	
	Інтегрований курс* Природничі науки. 5-9 клас *До навчального плану освітньої програми за вибором закладу освіти включається або інтегрований курс «Пізнаємо природу» або інтегрований курс «Довкілля»						
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		2	2	1	1	0,5	
Гранично допустиме навчальне навантаження		28	31	32	33	33	

# Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у природничій освітній галузі

- Пізнання світу природи засобами наукового дослідження
- Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту
- Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини;
- Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання проблем природничого змісту [індивідуально та у співпраці]



# Модельні навчальні програми

**Модельна навчальна програма** - документ, що визначає *орієнтовну* послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета, інтегрованого курсу та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством. Модельні навчальні програми можуть бути розроблені для всього рівня базової середньої освіти (5-9 класи) або окремо для кожного циклу: адаптаційного циклу (5-6 класи) та циклу базового предметного навчання (7-9 класи).

53	Пізнаємо природу. 5-6 класи (інтегрований курс)	
54	Довкілля. 5-6 класи (інтегрований курс)	
55	Біологія. 7-9 класи	
56	Географія. 6-9 класи	
57	Фізика. 7-9 класи	
58	Хімія. 7-9 класи	
59	для всього рівня	Природничі науки. 5-9 класи (інтегрований курс)
	для окремих циклів	Природничі науки. 5-6 класи (інтегрований курс) Природничі науки. 7-9 класи (інтегрований курс)

# Орієнтовні критерії вибору МНП

- Відповідність вимогам державного стандарту базової середньої освіти та концепції «Нова українська школа»;
- можливості адаптації програми до особливостей учнів та умов навчання в конкретному закладі освіти;
- спрямованість програми на розвиток критичного мислення, творчих здібностей;
- наявність актуальної та достовірної інформації, що відповідає сучасним геополітичним та соціально-економічним реаліям, доступності та зрозумілості матеріалів програми для вчителя та учнів.

Також важливо враховувати особисті професійні компетенції вчителя та його особисті підходи до навчання.

**Вибір програми повинен бути обґрунтованим та відповідати потребам та можливостям конкретної групи учнів та закладу освіти.**



# Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р., Гільберг Т. Г., Даценко Л. М.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»  
Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795  
(у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 11.04.2022 № 324)

У курсах географії для 6-9 класів комплексно реалізуються завдання природничої освітньої галузі, яка включає, окрім географії, такі навчальні предмети: біологію, екологію, фізику, астрономію, хімію, що поєднані між собою різними видами інтеграції (тематична, процесуальна).

Для розв'язання учнями / ученицями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються очікувані результати з інших освітніх галузей, насамперед з громадянської та історичної, мовно-літературної, математичної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної тощо.

Завантажити програму можна за цим посиланням:

- ❖ <https://drive.google.com/file/d/1Dj7Vmf6OyZrICo7Ts8RqBA8qe9LEMx6n/view?usp=sharing>

# Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П. та ін.)\*

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»  
Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 No 795  
(у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 11.04.2022 No 324)

- Сучасна географічна освіта має викликати в учнів **цікавість і захоплення** світом та його людьми і ці почуття мають залишитися з ними **на все життя**.
- Навчання має надати учням знання про різноманітні місця, людей, ресурси, природне і людське середовище, а також глибоке **розуміння** основних **фізичних і суспільних процесів на Землі**.
- **Географічні компетентності** забезпечують формування в учнів **просторової уяви та мислення**, пояснюють, як природні та суспільні об'єкти, явища і процеси на Землі в різних масштабах формуються, взаємопов'язані та змінюються з часом.

[\\*https://drive.google.com/file/d/1fJuTRkedVRRsdaS6iVAu4yTWhE25sHp3/view](https://drive.google.com/file/d/1fJuTRkedVRRsdaS6iVAu4yTWhE25sHp3/view)

# Модельні навчальні програми. Природнича освітня галузь. Географія



ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Укр Eng



НОВИНИ ▾ ПРО ІМЗО ▾ ДІЯЛЬНІСТЬ ▾ ДОКУМЕНТИ ▾ ОСВІТА ▾ ЗАХОДИ ▾ ПІДРУЧНИКИ ▾ СВДОЦТВА ▾ ГРОМАДЯНАМ ▾ ПОСИЛАННЯ

## Модельні навчальні програми

Нормативна база

Мовно-літературна освітня галузь

Українська мова

Українська література

Зарубіжна література

Мови національних меншин та корінних народів

Іноземна мова

Інтегровані курси

Математична освітня галузь

Математика

Природнича освітня галузь

## Природнича освітня галузь

«Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс)

- Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Коршевніук Т. В.).
- Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Біда Д. Д., Гільберг Т. Г., Колісник Я. І.).

**Географія. 6-9 класи**

- Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Сovenko В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горovий О.В.)
- Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р., Гільберг Т. Г., Даценко Л. М.)

# ЗГАДАЙТЕ

«Методичні рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу у першому (адаптивному) циклі закладів загальної середньої освіти за Державним стандартом базової середньої освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа», лист МОН України №1/9530-22 від 19.08.2022.


**Педагогічний колектив закладу освіти може використовувати в освітньому процесі:**

- **навчальні програми**, розроблені на основі модельних навчальних програм авторськими колективами відповідних модельних програм, де зазначено кількість годин, необхідну на провадження послідовності досягнення результатів навчання учнів з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів), їхнього змісту та видів навчальної діяльності учнів;
- **навчальні програми**, затверджені педагогічною радою, що містять опис результатів навчання учнів з навчальних предметів (інтегрованих курсів) в обсязі не меншому ніж встановлено відповідними модельними навчальними програмами із зазначенням кількості годин, необхідної для провадження послідовності досягнення результатів навчання учнів з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів), їхнього змісту та видів навчальної діяльності учнів.



# Якщо модельні програми мають визначену структуру то які орієнтири мають учителі при створенні навчальних програм на основі модельних?

У листі МОН № 1/9530-22 від 19.08.2022 «Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році» розміщено інформацію щодо структури і змісту навчальних програм. Зокрема наголошується, що модельні навчальні програми на рівні закладу освіти мають бути **конкретизовані у навчальні програми**. На основі обраної модельної навчальної програми закладом освіти розробляється навчальна програма предмета, інтегрованого курсу (у тому числі білінгвальних курсів). Така програма має містити опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або відповідною модельною навчальною програмою, розподіл навчальних годин на вивчення кожного тематичного блоку, опис видів навчальної діяльності.



Модельні навчальні програми із зазначенням у них кількості годин.

Навчальні програми, затвержені педагогічною радою

Навчальні програми, розроблені на основі модельних навчальних програм авторськими колективами відповідних модельних програм



# Чим відрізняються модельна навчальна програма і навчальна програма?



Модельна  
навчальна  
програма

Очікувані результати  
Пропонований зміст  
Види навчальної  
діяльності

**Навчальна програма** – документ, що визначає послідовність досягнення результатів навчання учнів із навчального предмета (інтегрованого курсу), опис його змісту та видів навчальної діяльності учнів із зазначенням орієнтовної кількості годин, необхідних на їх провадження, та затверджується педагогічною радою закладу освіти.

Результати навчання за темами, часові межі вивчення тем

Деталізований зміст кожної теми

Упорядкована система видів навчальної діяльності для кожної теми

Учитель може створювати **власну** навчальну програму НЕ на основі модельної

# ЧИМ ВІДРІЗНЯЮТЬСЯ МОДЕЛЬНІ ТА НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ

## Модельні навчальні програми



## Навчальні програми

визначає орієнтовну послідовність та окреслює очікувані результати навчання учнів

визначає зміст предмета чи інтегрованого курсу, що викладається, а також різновиди діяльності учнів

визначає мінімальне й максимальне навантаження з певного предмета чи курсу

отримує гриф від держави

конкретизує послідовності та результати й чітко їх визначає

описує більш конкретно та детально

взаклад освіти самостійно визначає кількість годин на вивчення предмета

затверджує педрада закладу освіти

# Навчальна програма вчителя

Визначення кількості годин на певну тему

Деталізований зміст кожної теми з погляду на наявні ресурси

Упорядкована система видів навчальної діяльності (більш доречна для конкретної теми)

це

***конкретизована модельна навчальна програма***

**Кількість годин**, необхідна для вивчення тієї чи іншої теми (розділу, модуля тощо), визначається вчителем/вчителькою у навчальній програмі в межах загальнорічної кількості годин, передбаченої навчальним планом закладу освіти на вивчення цього предмета/інтегрованого курсу, та з урахуванням очікуваних результатів навчання, визначених навчальною програмою.

Розробляючи навчальну програму педагоги можуть вносити зміни у пропонуваній модельною навчальною програмою **зміст** навчального предмета/інтегрованого курсу, відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану школи, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, в яких відбувається освітній процес, зокрема:

- доповнювати зміст програми, включаючи регіональний компонент;
- розширювати/поглиблювати або ущільнювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) програми зважаючи на потреби учнів, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти, запити батьків, громади тощо;
- доповнювати тематику практичних/творчих робіт;
- вилучати окремі питання, з метою уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу.

**Загальний обсяг таких змін може досягати 20%.**

Також учитель може змінювати послідовність вивчення тем, не порушуючи логічної послідовності досягнення результатів навчання.

*Види навчальної діяльності*, запропоновані у модельних навчальних програмах, мають *рекомендаційний характер*. При розробленні навчальної програми педагоги визначають ті види навчальної діяльності, які будуть використовуватися в освітньому процесі для досягнення результатів навчання, визначених Державним стандартом. Педагоги можуть:

- обирати види навчальної діяльності з тих, що запропоновані в модельній навчальній програмі;
- адаптувати рекомендовані модельною навчальною програмою види діяльності відповідно до потреб здобувачів освіти та особливостей організації освітнього процесу;
- додавати або пропонувати інші види навчальної діяльності, відповідно до освітніх методик і технологій, які використовує вчитель, а також наявних засобів навчання.

**Навчальна програма оформляється за зразком модельних навчальних програм.**



# Згадаємо структуру навчальних програм.

## СТРУКТУРА

	Назва навчального предмета/інтегрованого курсу	
	Цикл, роки навчання	
Вступна частина		
Основна частина		
	Програма	
	Клас навчання	
Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
	<i>Назва змістової лінії, розділу, теми/тематика тощо</i>	
Прикінцева частина		

Відповідно листа МОН від 24.03.2021 року № 4.5/637-21 модельна навчальна програма має містити наступні обов'язкові структурні компоненти.

**Вступна частина** – пояснювальна записка, в якій визначено основні положення щодо ролі та значення предмета або інтегрованого курсу: його мету, завдання, принципи, пріоритети викладання, структуру, шляхи реалізації програми та особливості організації освітнього процесу.

**Основна частина**, у якій викладено орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів та учениць за роками навчання, пропонований зміст предмета або інтегрованого курсу та види навчальної діяльності.

Прикінцеву частину додають за потреби. У ній можуть бути запропоновані форми оцінювання результатів навчання, використання засобів навчання, додаткові компоненти тощо.

*Затвер  
джено*

.....

Навчальна програма предмету  
«Географія»  
7 клас

(за модельною програмою *назва та авторський колектив*  
*модельної навчальної програми, на основі якої створено*  
*навчальну програму закладу*)

**Цикл: базового предметного навчання**

*..рік*

Щодо прикладів і зразків оформлення титульної сторінки навчальної програми, перш за все потрібно згадати лист МОН № 1/9-630 від 05.12.14 року «Про неухильне дотримання принципів гарантування свободи педагогічної діяльності вчителя», Закон України «Про освіту», який наділив заклади освіти автономією, що полягає в їх самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом, а також частину четверту статті 38 Закону України «Про повну загальну середню освіту» відповідно якої організація освітнього процесу та діяльності закладу загальної середньої освіти належать до повноважень його керівника.

Враховуючи все вищезазначене, робимо висновок, що питання оформлення навчальної програми вирішується на рівні закладу загальної середньої освіти, а всі інші поради експертів мають характер рекомендацій.

**Вступна частина** (пояснювальна записка). У ній визначено основні положення щодо ролі та значення курсу: його мету, завдання, принципи, пріоритети викладання, структуру, шляхи реалізації програми та особливості організації освітнього процесу.

При формулюванні мети та завдань навчальної програми вчитель повинен скористатися модельною навчальною програмою курсу «Пізнаємо природу», яку обрав заклад освіти.

При визначенні нормативно-правової бази, використаної для розробки навчальної програми, слід керуватися Законом України «Про освіту», Законом України «Про повну загальну середню освіту», Державним стандартом базової середньої загальної освіти, освітньою програмою навчального закладу та відповідною модельною програмою курсу «Пізнаємо природу».

У **змістовній (основній) частині** має бути викладено орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст предмета та види навчальної діяльності.

Визначення змісту програми може бути реалізоване через використання змістовної компоненти відповідної модельної програми, що містить перелік очікуваних результатів навчання, пропонує зміст навчального предмета та рекомендовані види навчальної діяльності. Загальна кількість годин для вивчення курсу «Пізнаємо природу» в межах класу **має відповідати** кількості годин **навчального плану**.

Порядок вивчення тем має відповідати порядку подання навчального матеріалу в **обраному підручнику**. Кількість годин для вивчення тієї чи іншої теми вчитель обирає **самостійно** відповідно до рівня підготовки учнів, обраних методик та розподілу навчального матеріалу в підручнику.

**Прикінцеву частину** додають за потреби. У ній можуть бути запропоновані форми оцінювання результатів навчання, використання засобів навчання, додаткові компоненти тощо.

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

- мета та завдання курсу;
- нормативно-правова база, на основі якої укладено програму.

### 7 клас

Очікувані результати навчання	Зміст предмета	Види навчальної діяльності
<b>ВСТУП (1 год.)</b>		
<b>Розділ I. ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДИ МАТЕРИКІВ</b> <b>Тема 1. Географічні карти материків (2 год.)</b>		
<b>Тема 2. Закономірності формування рельєфу материків (3 год.)</b>		
<b>Тема 3. Закономірності формування клімату материків (5 год.)</b>		
<b>Тема 4. Закономірності поширення природних комплексів материків (2 год.)</b>		

На основі навчальної програми предмету «Географія» вчитель складає календарно-тематичний план, який має орієнтувати в послідовності розгортання програмового змісту і формування очікуваних результатів навчання, забезпечуючи при цьому цілісність і системність навчання.

Головним завданням для вчителя є врахування обов'язкових результатів навчання, визначених Держаним стандартом для циклу базового предметного навчання (7 – 9 класи), і надання змоги досягти запланованих результатів. Обов'язкові результати навчання описуються у Державному стандарті через конкретні результати та відповідні орієнтири для оцінювання і мають бути досягнуті протягом трьох років опанування навчального предмета чи інтегрованого курсу освітньої галузі. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо оцінювання учнів 5 – 6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, у семестровому оцінюванні враховуються результати контролю груп загальних результатів навчання. Тому вважаємо за доцільне у календарно-тематичному плані визначити відповідність кожного очікуваного результату, якого необхідно досягти на уроці, певній групі загальних результатів, визначеній Державним стандартом.



**Календарно-тематичне планування здійснюється вчителем у довільній формі і може бути об'єднано з навчальною програмою в один документ.**

Вчитель має академічну свободу, що надає йому право самостійно обирати програмне забезпечення, методи та форми організації освітнього процесу, конструювати урок так, щоб учні могли самостійно відкрити нові для себе знання, опанувати нові навички, розвинути свою компетентність.

Під час реалізації навчальної програми рекомендуємо вчителю надавати учням чіткі інструкції щодо очікуваних результатів навчання, застосовувати особистісно-орієнтований підхід, що може бути забезпечений передусім вибором відповідних тем навчальних проєктів та ролей у груповій діяльності. Методичні прийоми, які використовуються на уроках, треба добирати з урахуванням вимог до результатів навчально-пізнавальної діяльності, що відображені в Державному стандарті і навчальній програмі.

**Про проведення конкурсного відбору підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників у 2023-2024 роках (7 клас)**

**Наказ МОН № 1186 від 02.10.2023 року**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**НАКАЗ**

**(Увага! До наказу внесено зміни. Див. наказ МОН [№ 1407](#) від 16.11.2023)**

№ 1186 від 02 жовтня 2023 року

**Про проведення конкурсного відбору підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників у 2023-2024 роках (7 клас)**

4. Установити, що:

Конкурс проводиться **до 25 березня 2024 року**;

**до 24 січня 2024 року ІМЗО** розробляє та оприлюднює на власному вебсайті зразки оформлення комплектів конкурсних матеріалів;

**з 05 лютого до 17:00 06 лютого 2024 року учасники** Конкурсу надсилають комплекти конкурсних матеріалів до ІМЗО (вул. Митрополита Василя Липківського, 36, м. Київ, 03035, контактний телефон та номер телефонної «гарячої лінії» - (044) 248-21-61, електронна адреса - [zso.imzo@gmail.com](mailto:zso.imzo@gmail.com));

**з 09 до 28 лютого 2024 року:**

**ІМЗО організовує обговорення підручників;  
педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти ознайомлюються з  
електронними версіями оригінал-макетів підручників;**

**з 12 до 21 лютого 2024 року**

**ІМЗО організовує проведення онлайн- презентацій учасниками Конкурсу авторських  
концепцій їхніх підручників;**

**з 22 до 28 лютого 2024 року**

**заклади загальної середньої освіти здійснюють вибір підручників та передають  
результати вибору в електронній формі до органів управління освітою, функції яких  
здійснюють структурні підрозділи з питань освіти районних, міських (районних у  
містах) державних адміністрацій, яким вони підпорядковані;**

**29 лютого 2024 року**

**органи управління освітою, функції яких здійснюють структурні підрозділи з питань  
освіти районних, міських (районних у містах) державних адміністрацій, узагальнюють  
результати вибору, здійснені підпорядкованими їм закладами освіти, та надсилають  
узагальнені результати вибору до відповідного департаменту (управління) освіти і  
науки обласних, Київської міської (військових) Державних адміністрацій у порядку,  
встановленому законодавством;**

► Освіта – найпотужніша зброя,  
аби змінити світ

*Нельсон Мандела*



Щоб проводити «сучасні уроки», нам від чогось потрібно стартувати, по-новому переосмислити три основоположні моменти:

- чого навчати (предметний зміст);
- як навчати (методика викладання, педагогічна технологія);
- навіщо навчати (сенс, застосування знань).

# Формула НУШ

*Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві*



## Шляхи реалізації

**Розв'язування комплексних компетентнісних завдань і проектів**



**Інтеграція предметів, STEM-освіта**

## Основні підходи:

1. Компетентісний підхід;
2. Навчання через діяльність;
3. Елементи STEM- освіти;
4. Опора на попередній досвід;
5. Практикозорієнтовані завдання



# СУЧАСНИЙ УРОК

Сучасний урок має бути синкретичним:

**по-перше**, компетентнісно зорієнтованим на формування ключових і предметних компетентностей (зазначені в Державному стандарті базової середньої освіти,

**по-друге**, інноваційним із огляду на використання науково-методичної літератури, праць вчених, психологів, а також технічних засобів і цифрових технологій,

**по-третє**, спрямованим на формування цінностей – свободи, демократії та права.

Усі три умови підпорядковані загальній концепції – дитиноцентризму, коли епіцентром уроку є сама дитина. Дотримання цих трьох умов є запорукою ефективного уроку та формування патріотів України, майбутніх відповідальних громадян Європи і світу.

# Критерії новизни, ефективності і ознаки «сучасного уроку»

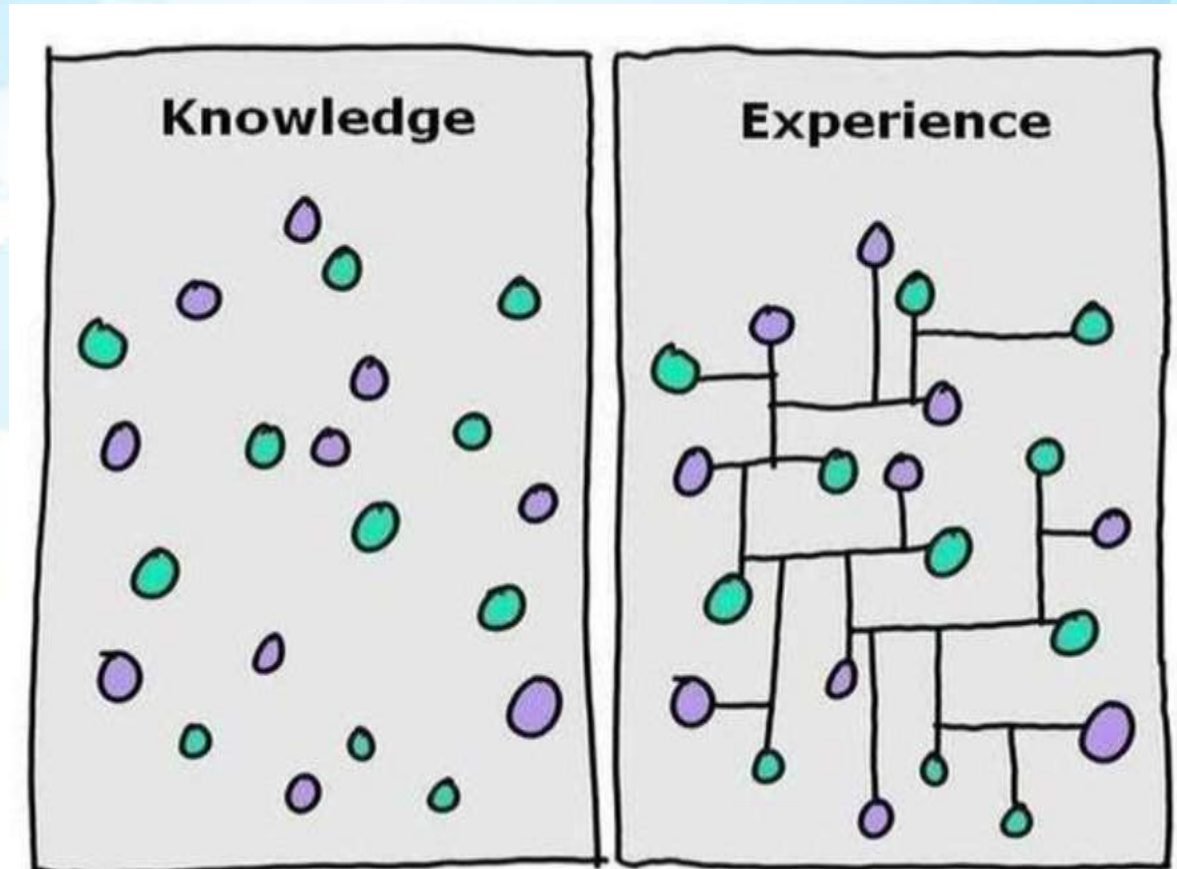
## 1. Суб'єкт-суб'єктні відносини вчителя і учня

- Це урок, на якому вчитель, лише спрямовуючи дітей, дає рекомендації протягом навчання.
- «Придумати», «вбудувати» і «зіграти» урок необхідно так, щоб діти навчилися спілкуватися і творити, захотіли стати досконалішими.



## 2. Метою навчання є не передача знань, а формування компетентностей.

Формується комунікабельна, відповідальна, творча особистість, здатна до саморозвитку, готова практично розв'язувати життєві та професійні проблеми



### 3. В центрі уроку - самопізнання і самореалізація учня.

Педагог ставить і вирішує разом з учнями надзавдання уроку, розглядаючи його як важливий відрізок їхнього життя; організовує проживання цінності знання своїми учнями, а в цілому - моделює ситуацію творчості, під час якої в головах дітей самі собою народжуються маленькі відкриття, яскраві образи й імпровізації.


*якщо вчитель бажає працювати з дітьми дослідницьким методом, то перш за все він повинен **навчити їх самостійно спостерігати та вивчати факти** – **НЕ чужі слова і думки** (у книжках, за розповідями), **НЕ чужі ілюстрації** (картинки, таблиці), а **саме справжні факти навколишньої дійсності...***

## 4. Учитель має забезпечити активність дітей на уроці

- Використовуються різноманітні форми, методи і прийоми навчання, що підвищують ступінь активності учнів у навчальному процесі, перевага надається інтерактивній взаємодії.
- У центрі уроку - дитина.



## 5. Створення освітньої продукції на уроці

- вірші,
  - схеми,
  - плани
  - моделі,
  - таблиці,
  - електронні презентації,
  - способи поведінки тощо
- 
- A faint, light blue world map is visible in the background of the slide, centered behind the text.

## 6. Учитель - не єдине джерело інформації

- Учитель може і повинен залишатися одним із джерел інформації для дітей.
- Учитель сам визначає, коли він є джерелом інформації на уроці, а коли художній текст, підручник, відеофрагмент, Інтернет тощо.



# 7. Педагогічні технології.

- критичного мислення;
- кейс-метод;
- ігрові методи (або гейміфіковані технології, технології ігропедагогіки);
- технологію розвитку критичного мислення через читання та письмо (ТРКМЧП);
- метод проектів; квести;
- «перевернутий клас»;
- технологія змішаного навчання;
- технологія TED («Technology, Entertainment, Design»);
- технологія edutainment;
- інформаційні технології (інколи з конкретизацією: «технологія використання QR-кодів», «технологія організації мережевої взаємодії» тощо);
- здоров'язберезувальні технології;
- ментальні карти (інтелект-карти);
- метапредметні технології;
- технології інтеграції;
- технології малих груп;
- рейтингові технології;
- модельні технології;
- етнопедагогічні технології («козацька педагогіка», наприклад) та ін.

## 8. Урок як живий простір



- Шкільний урок - це різні варіації на головні теми життя: «Що таке світ навколо мене і хто такий я в цьому світі».
- Невід'ємні складові такого уроку - динамічність, варіативність, різноманітність



## 9. Сучасний урок - авторський урок, який несе на собі печать Особистості Вчителя

- На уроці в будь-якому випадку здійснюється глибокий особистісний вплив «учитель - учень» - через відносини, спільну діяльність.
- Духовний світ педагога може наповнити урок багатовимірним барвистим життям або перетворити його на плоский і тужливий відрізок часу.
- За вчителем закріплена академічна свобода, тому ми маємо повну свободу вибору форм, методів, технологій, а навіть і змісту того матеріалу, який даємо на уроці.





# Типи уроків НУШ

наказ МОНУ № 408 від 20.04.2018

Урок формування компетентностей

Урок розвитку компетентностей

Урок перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей

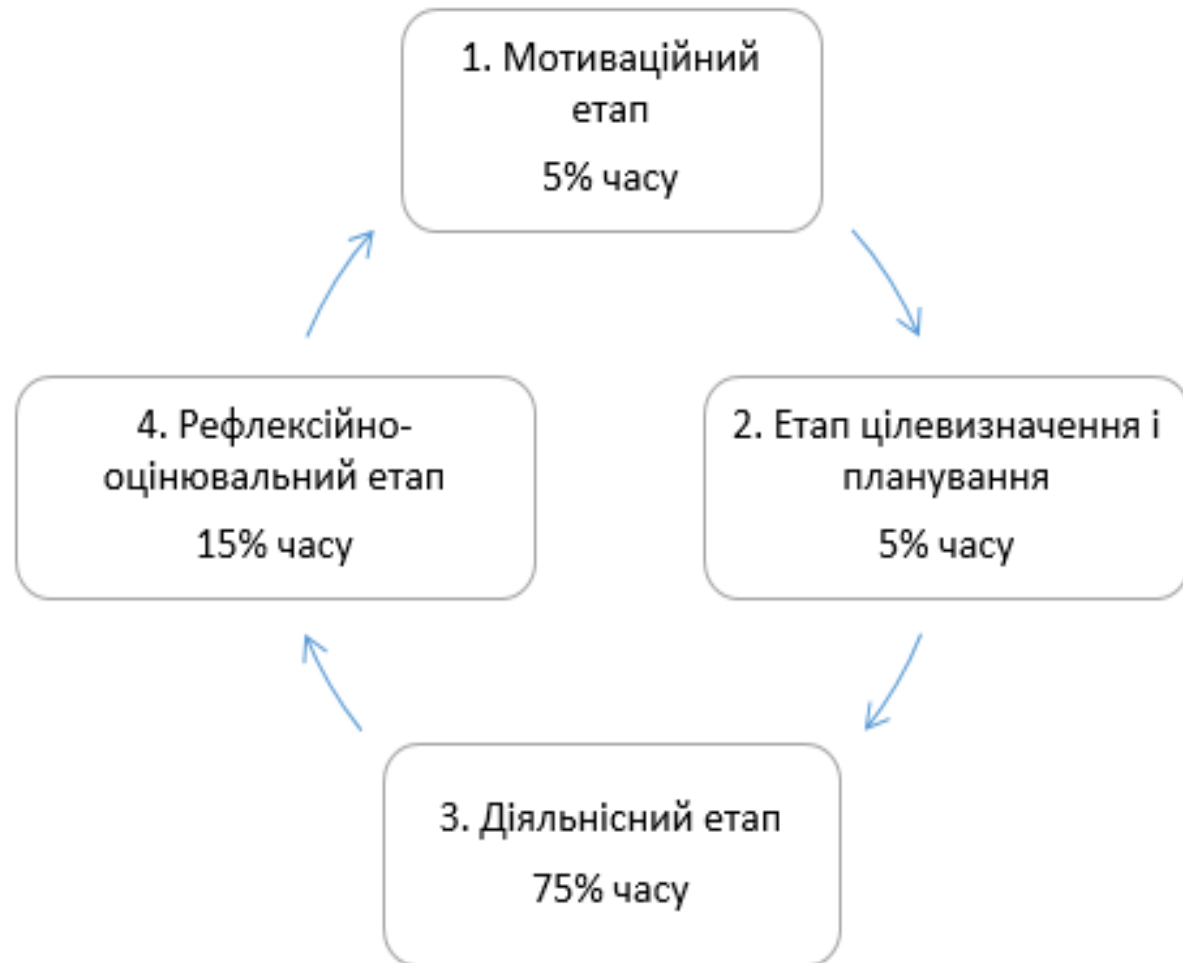
Урок корекції основних компетентностей

Комбінований урок

# ПАМ'ЯТАЙМО!

- учитель – не єдина дійова особа на уроці;
- лекційне (монологічне) пояснення і вимога відтворити сказане – не найкращий метод у навчанні;
- формуємо в учнів ключові компетентності та наскрізні уміння, використовуючи можливості науки (не учень для предмета, а предмет для учня);
- не звужуємо життя до уроку, а розширюємо урок до ЖИТТЯ

# Модель сучасного уроку



# ОРІЄНТОВНІ СКЛАДОВІ ОНЛАЙН УРОКУ

- Встановлення емоційного зв'язку
- Обговорення, мрії про майбутнє
- Повторення
- Дихальні вправи (намалювати повітрям квітку, тортик зі свічками)
- Основна пізнавальна частина
- Фізичні вправи, руханки
- Інтерактив, обговорення, гра
- Підсумки

# Цікаві уроки = цікаво навчати = цікаво навчатися

Тема уроку:

Мета і завдання:

Перевірка д/з:

Цікавинки:

Демонстрації  
:

Самостійне  
опрацювання:

?  
?  
?

Д/з



# Стратегії оцінювання

Формувальне оцінювання

Підсумкове оцінювання



## Підходи до процесу оцінювання

- ❑ оцінювання вчителем;
- ❑ самооцінювання;
- ❑ взаємооцінювання.

## Методи оцінювання

Спостереження → поточні записи

Роботи учнів (творчі роботи, проекти, вправи та задачі) → портфоліо, зворотній зв'язок

Тести → рейтингова шкала

Відкриті запитання → коментарі вчителя (швидкі нотатки)

# Орієнтовний алгоритм процесу оцінювання

- Яких учнів оцінюю і чому? (ввесь клас, окремих учнів)
- Який фокус оцінювання? (формувальне-для вдосконалення освітнього процесу; підсумкове – для визначення результату)
- Які стратегії оцінювання будуть використовуватися? (спостереження, роботи учнів, тести ...)
- Як буде записана інформація? (зберігання у портфоліо, поточні записи, контрольні списки...)
- Що зібрана інформація розповідає про навчання дитини? (формуємо індивідуальні цілі)
- Який найкращий спосіб повідомити дану інформацію? (письмовий чи усний відгук)
- Як я буду використовувати дану інформацію для покращення навчання учнів? (підбір технологій, методів, прийомів, врахування індивідуальних особливостей учнів)

# Інститут педагогіки НАПН України

Курс підвищення кваліфікації для вчителів географії  
«Організація навчання географії на предметному циклі  
базової середньої освіти

за покликанням

<https://www.youtube.com/watch?v=MqtS-HAHx1U>

# ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РОБИМО ВИСНОВКИ



**01** МОЖНА ПРАЦЮВАТИ ЗА  
**ВЛАСНИМИ**  
**РОЗРОБЛЕНИМИ**  
НАВЧАЛЬНИМИ  
ПРОГРАМАМИ АБО  
РОЗРОБЛЕНИМИ НА  
ОСНОВІ МОДЕЛЬНИХ

**02** **АКАДЕМІЧНА СВОБОДА:**  
СВОБОДА ВИКЛАДАННЯ,  
СВОБОДА ВІД ВТРУЧАННЯ В  
ПЕДАГОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ,  
ВІЛЬНИЙ ВИБІР ФОРМ,  
МЕТОДІВ І ЗАСОБІВ  
НАВЧАННЯ, ЩО  
ВІДПОВІДАЮТЬ ОСВІТНІЙ  
ПРОГРАМІ

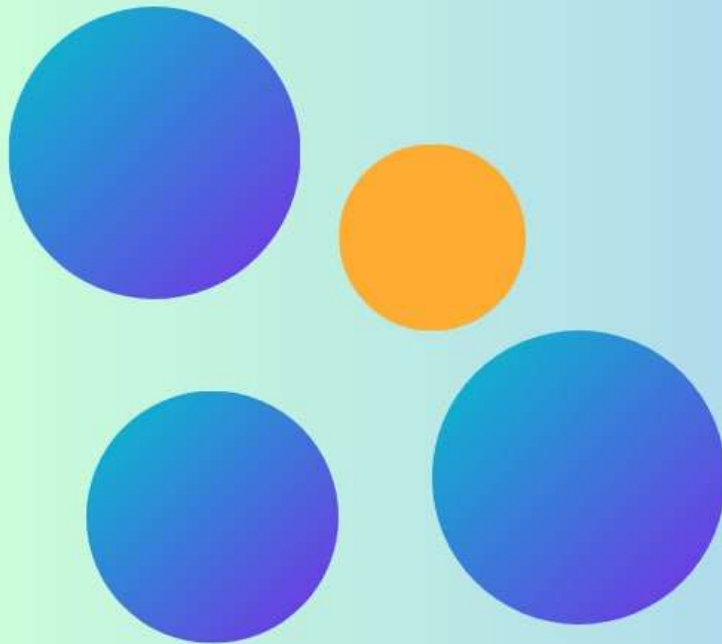
**03** РОЗРОБЛЕННЯ ТА  
ВПРОВАДЖЕННЯ  
**АВТОРСЬКИХ** НАВЧАЛЬНИХ  
ПРОГРАМ, ПРОЕКТІВ,  
ОСВІТНІХ МЕТОДИК І  
ТЕХНОЛОГІЙ, МЕТОДІВ І  
ЗАСОБІВ, НАСАМПЕРЕД  
МЕТОДИК  
КОМПЕТЕНТНІСНОГО  
НАВЧАННЯ

**04** **ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ:**  
ВІЛЬНИЙ ВИБІР ОСВІТНІХ  
ПРОГРАМ, ФОРМ НАВЧАННЯ,  
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ, УСТАНОВ І  
ОРГАНІЗАЦІЙ, ІНШИХ  
СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ  
ДІЯЛЬНОСТІ

**05** **АТЕСТАЦІЯ** –  
ОБОВ'ЯЗКОВА

**06** **СЕРТИФІКАЦІЯ** –  
ДОБРОВІЛЬНА

**Не порівнюйте  
себе з іншими**

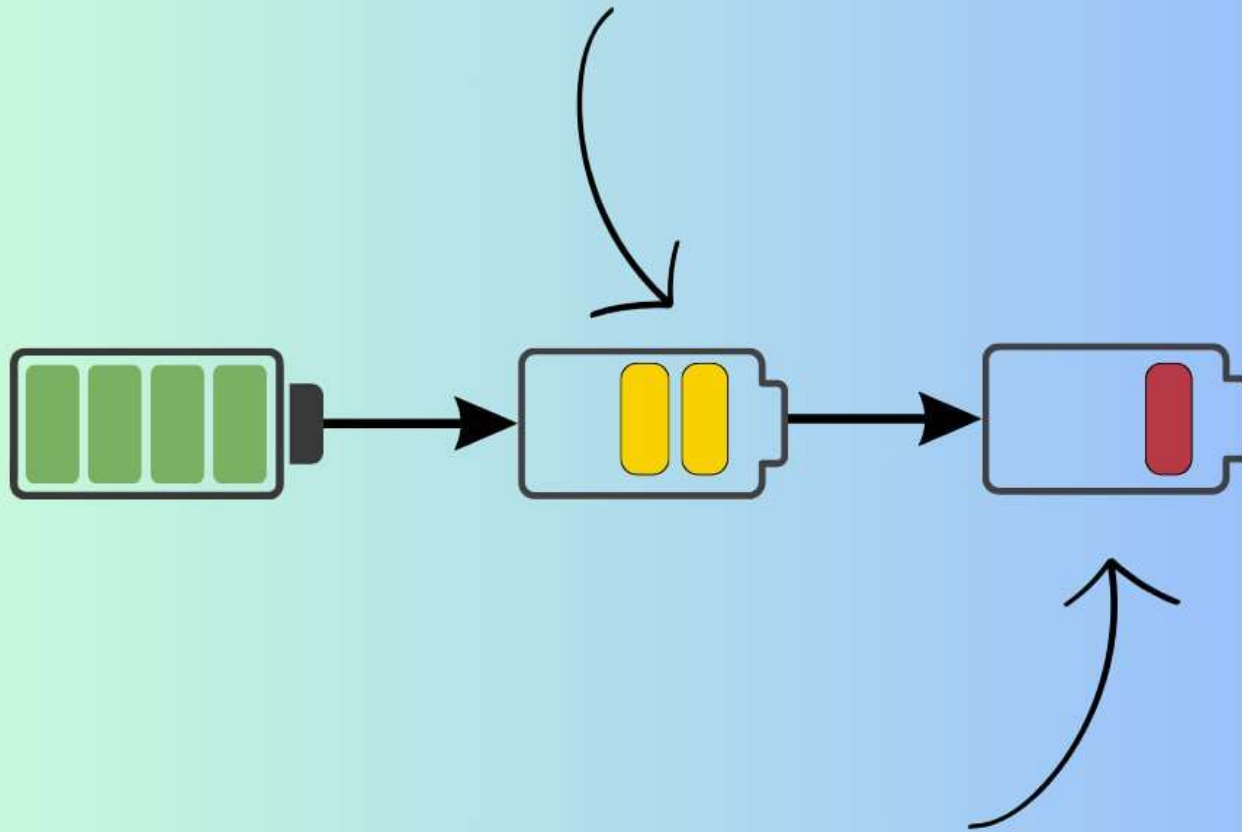


**Можна порівнювати лише  
з собою з минулого**

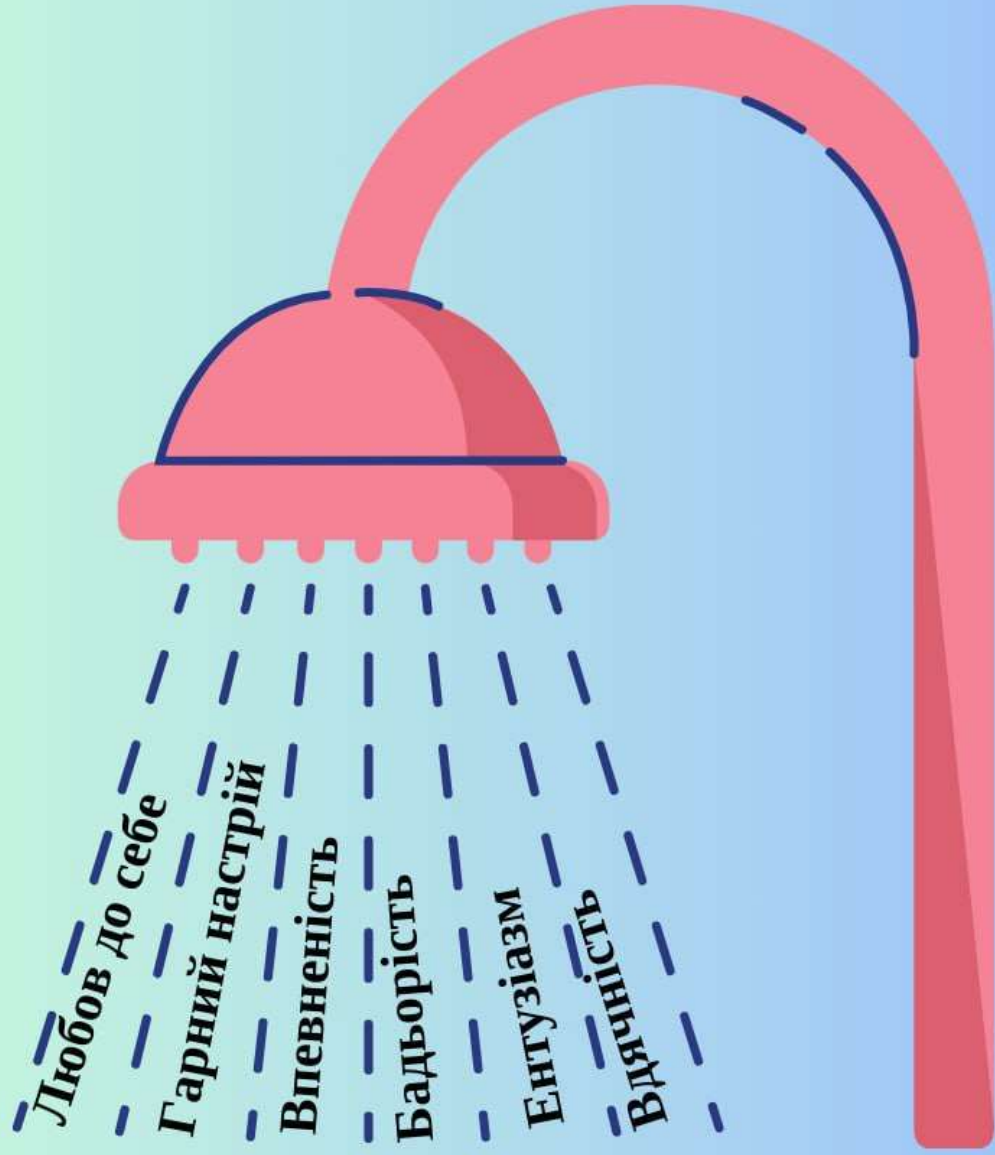




**Візьми перерву тут**



**А не тут**



**Любов До себе**

**Гарний настрій**

**Впевненість**

**Бадьорість**

**Ентузіазм**

**Вдячність**

# Джерела

1. *Державний стандарт базової середньої освіти*. Міністерство освіти і науки України. Режим доступу:  
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
2. *Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти*. Інститут модернізації змісту освіти. Режим доступу:  
<https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/typova-osvitnia-prohrama-dlia-5-9-klasiv-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity/>
3. *Навчальна програма не має копіювати модельну: що спільного й різного в цих програмах*. НУШ. Режим доступу:  
<https://nus.org.ua/articles/navchalna-programa-ne-maye-kopiyuvaty-modelnu-shho-spilnogo-j-riznogo-v-tsyh-programah/>
4. Засекіна Т.М. *Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика: монографія*. Київ: Педагогічна думка, 2020. 400 с.
5. *Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи (2016)*. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia> (дата звернення: 26.03.2021).